

Odborné stanovisko

vydané podľa § 1 ods. 2, písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších právnych predpisov

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) doručil podnet klient, ktorý namietal diskrimináciu z dôvodu pohlavia v oblasti poskytovania služieb.

Z obsahu podnetu

Diskriminácie sa mal dopustiť prevádzkovateľ podniku, ktorý mal v rámci usporiadania spoločenského podujatia nezákonne zvýhodniť ženy pred mužmi, keďže im stanovil o polovicu nižšie vstupné.

Stručne o pôsobnosti Strediska

Stredisko je zriadené zákonom č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších právnych predpisov, ktorý vymedzuje jeho pôsobnosť najmä prostredníctvom ustanovenia § 1 ods. 2. V kontexte diskriminácie je národným antidiskriminačným orgánom, ktorý nielenže poskytuje bezplatnú právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie, ale zároveň vydáva odborné stanoviská a vykonáva nezávislé zisťovania. Odborné stanoviská vydáva buď z vlastnej iniciatívy alebo na vyžiadanie klientiek a klientov. V posudzovanej právnej veci vydáva nezávislé stanovisko z vlastnej iniciatívy, keďže v kontexte antidiskriminačného normatívu ide o právnu otázku zásadného významu.

Aplikovateľný právny rámeč

Menej priaznivé zaobchádzanie na základe pohlavia v oblasti poskytovania služieb výslovne zakazujú ustanovenia zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších právnych predpisov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“).

Oblasť poskytovania služieb, pre ktorú platí zákaz diskriminácie, zahŕňajú najmä činnosti priemyselnej, obchodnej, či remeselnej povahy a činnosti v oblasti slobodných povolání.¹ Poskytovatelia služieb sú povinní rešpektovať zákonom ustanovený zákaz diskriminácie, resp. dodržiavať zásadu rovného zaobchádzania.² Z uvedenej povinnosti však existujú výnimky, ktoré svoju oporu nachádzajú priamo v ustanovení antidiskriminačného zákona.

Podľa jeho § 8 ods. 7, písm. c) diskrimináciou z dôvodu pohlavia nie je objektívne zdôvodnené rozdielne zaobchádzanie spočívajúce v poskytovaní služieb výlučne alebo prednostne príslušníkom jedného pohlavia, ak sleduje legitímny cieľ a ak sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a nevyhnutné. Ustanovenie je výsledkom transpozície Smernice Rady 2014/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu, a to predovšetkým 16. bodu jej Recitálu a Článku 4 ods. 5.³

Právne posúdenie

V mnohých prípadoch môže byť rozlišovanie v podobe stanovenia rozdielnych cien na základe pohlavia v oblasti poskytovania služieb neodôvodniteľné a diskriminačné. Neplatí to však vo všeobecnosti. Výnimkou sú prípady, kedy poskytovateľ služieb stanoví primeraný rozdiel v cenách, ktorým sleduje legitímny, t.j. ospravedlniteľný cieľ a ním stanovený cenový rozdiel je nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.

Primerané cenové zľavy môže poskytovateľ služby stanoviť napríklad vo vzťahu k skupinám spotrebiteľov, ktorí majú medzi objednávateľmi služby nedostatočné zastúpenie. Legitímnym cieľom takejto cenotvorby je rozšírenie okruhu spotrebiteľov o tých, ktorí službu využívajú v menšej miere alebo ju nevyužívajú vôbec.

¹ V zmysle 11. bodu Recitálu Smernica Rady 2014/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu v nadväznosti na článok 57 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný článok 50 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva), dostupnej online aj na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF.

² Ustanovenie § 4 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov; dostupného online aj na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/250/>.

³ Smernica Rady 2014/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu; dostupná online aj na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0113:SK:HTML>.

Druhým ospravedlniteľným zavedením zliav je ich stanovenie pre skupiny spotrebiteľov, ktorí sa vyznačujú nižšími príjmami alebo vyššími životnými nákladmi v porovnaní s ostatnými spotrebiteľmi. Aj v tomto prípade platí, že stanovením rozdielnych cien sa poskytovateľ služby snaží zvýšiť mieru užívateľov ním poskytovaných služieb. Predpokladá totiž, že tí, ktorí služby využívajú bez primeraných zliav ich budú využívať aj naďalej. Kritérium primeranosti je dôležitým najmä v kontexte neodradenia tých spotrebiteľov, ktorí služby využívali do okamihu stanovenia zliav. V takom prípade by mohlo ísť o diskrimináciu. Ceny bez zliav sa vo všeobecnosti stanovujú pre spotrebiteľov, u ktorých existuje vyššia miera ochoty zaplatiť si za poskytované služby v tzv. plnej sume. Ďalším legitímnym cieľom v oboch uvedených prípadoch je maximalizácia zisku poskytovateľa služieb, keďže vo väčšine prípadov ide o podnikateľa.⁴

V nadväznosti na uvedené poznatky je dôvodným konštatovanie, že prevádzkovateľ podniku sa stanovením polovičnej ceny vstupného pre ženy v porovnaní s mužmi nedopustil porušenia zákazu diskriminácie. S vysokou mierou pravdepodobnosti tým sledoval zabezpečenie požadovanej miery účasti žien na podujatí s ohľadom na jeho povahu⁵ a tým **legitimizoval cieľ** dosiahnutia maximálneho zisku. Ženy patria v porovnaní s mužmi do skupiny spotrebiteľov s nižšími príjmami⁶, **a preto je legitímne**, aby im prevádzkovateľ podniku poskytol primeranú zľavu zo vstupného. Podľa názoru Strediska je polovičná zľava zo vstupného **primeraná, keďže** vo všeobecnosti nemá potenciál odradenia mužov, t. j. inej skupiny spotrebiteľov, vo vzťahu k ich záujmu o účasť na podujatí. Kritérium primeranosti je všeobecne priamo úmerné potenciálu negatívneho dopadu na správanie sa iných skupín spotrebiteľov vo vzťahu k využívaniu poskytovaných služieb. Hodnotenie otázky **nevyhnutnosti poskytovania zliav** zo vstupného ženám nesmie byť výsledkom subjektívnych hodnotiacich úsudkov, ale musí vychádzať z objektívnych ukazovateľov. Ak teda prevádzkovateľ podniku vychádzal z vlastných empirických poznatkov o nedostatočnej účasti osôb na podujatiach v prípadoch rovnakého vstupného pre ženy a mužov, následné zavedenie zliav je nevyhnutné na dosiahnutie legitímnych cieľov, na ktoré už Stredisko poukázalo.

⁴ Z Odporúčania verejného ochrancu práv pre cenové rozlišovanie (Česká republika), z 23. augusta 2011, spis. zn.: 158/2010/DIS/JKV; dostupného online na: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Doporuceni/Doporuceni-Cenove_rozlisovani_158-2010-JKV.pdf. Uvedené interpretačné poznatky sú použiteľné v kontexte slovenskej antidiskriminačnej legislatívy, keďže Česká republika taktiež transponovala Smernicu Rady 2014/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu.

⁵ Plagát podujatia s názvom „Speed Dating (Spoznaj nových ľudí a zaži rýchle rande jednoducho)“ je dostupný online na: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=713857384079524&set=a.671960841602512>.

⁶ Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky; údaje dostupné na: [http://statdat.statistics.sk/cognosex/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID\(%22iFE32FBCAEB0F4E00A94321FB61D9FC04%22\)&ui.name=Hrub%C3%A1%20mzda%20a%20popisn%C3%A9%20C5%A1tatistick%C3%A9%20charakteristiky%205Bnp1103r%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=fals&ui.backURL=%2Fcognosex%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk](http://statdat.statistics.sk/cognosex/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22iFE32FBCAEB0F4E00A94321FB61D9FC04%22)&ui.name=Hrub%C3%A1%20mzda%20a%20popisn%C3%A9%20C5%A1tatistick%C3%A9%20charakteristiky%205Bnp1103r%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=fals&ui.backURL=%2Fcognosex%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk).

Záver

Stredisko konštatuje, že v namietanej právnej veci sa podľa jeho odôvodneného názoru prevádzkovateľ služieb nedopustil porušenia zákazu diskriminácie, a to vzhľadom k dôvodnosti aplikácie ustanovenia § 8, ods. 7, písm. c) antidiskriminačného zákona, t.j. ustanovenia o prípustnom menej priaznivom zaobchádzaní.

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka